

PLANSTRATEGI — KAN VI TVINGE POLITIKARANE VÅRE TIL Å PLANLEGGE?

Plan- og byggesakskonferansen
2019

Karoline Jacobsen Kvalvik
Doktorgradsstipendiat
ISV - UiT

LITT OM MEG

- Karoline frå Sunnmøre
- Utdanning frå Ås (NMBU)
- Jobba i Tanzania og Zimbabwe før kommuneplanlegger i Lenvik
- Troms fylkeskommune
- I dag: UiT

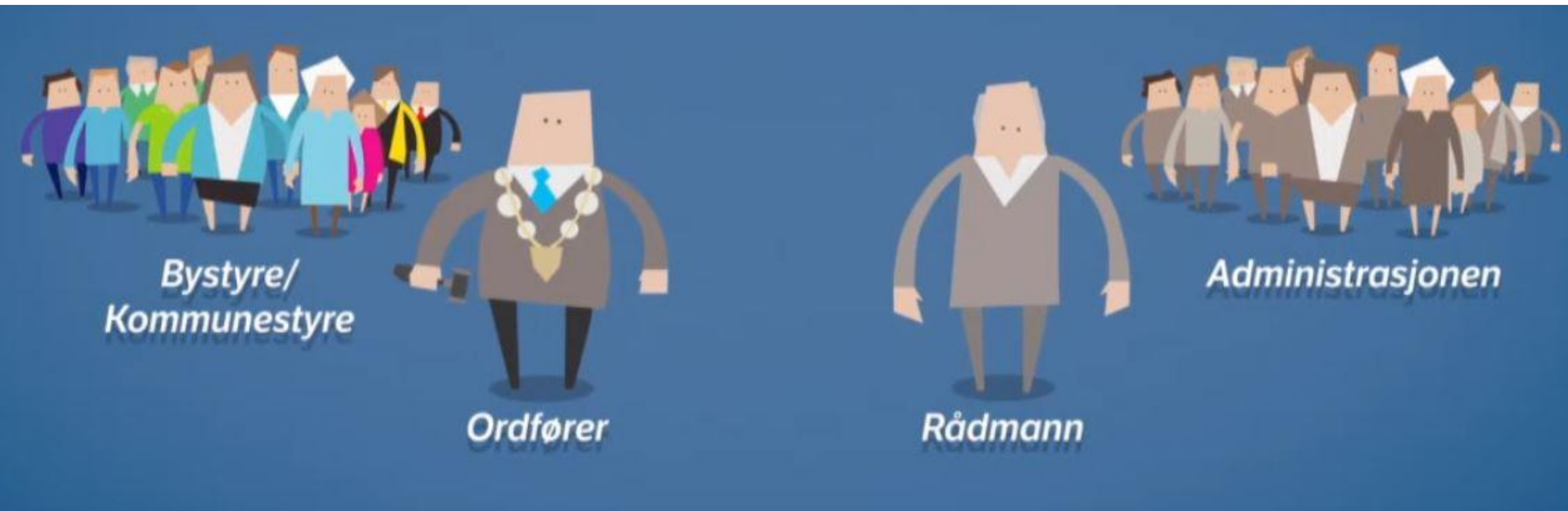
Evaluerer plan- og bygningslova av 2008 – hovudsakleg § 10-1 kommunal planstrategi

- **Kvifor er § 10-1 så interessant?**

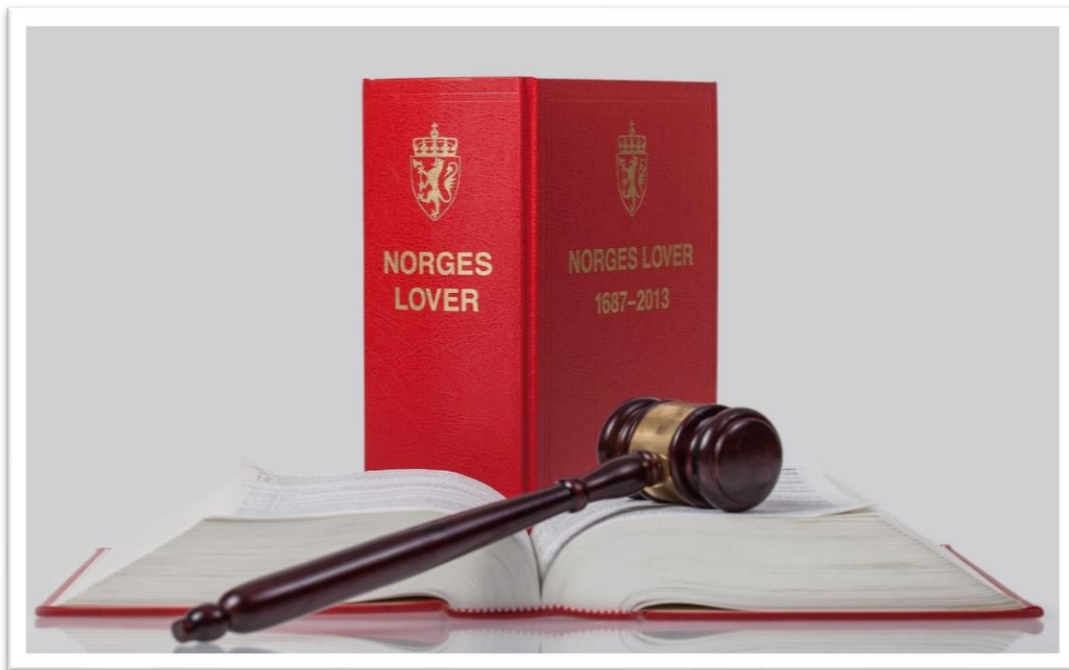

KVEN PLANLEGG FOR OSS?

FOR KOMMUNENE SKAL PLANLEGGE

Utfordrande å planlegge – også i kommunane

DERFOR endra lova seg i 2008

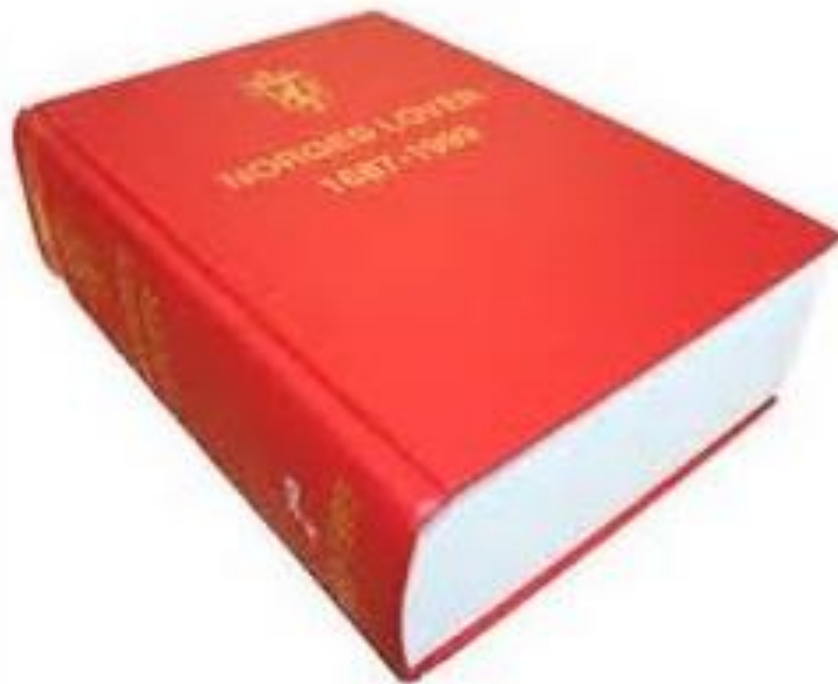
NY PBL I 2008

Introduksjonen av planverktøy

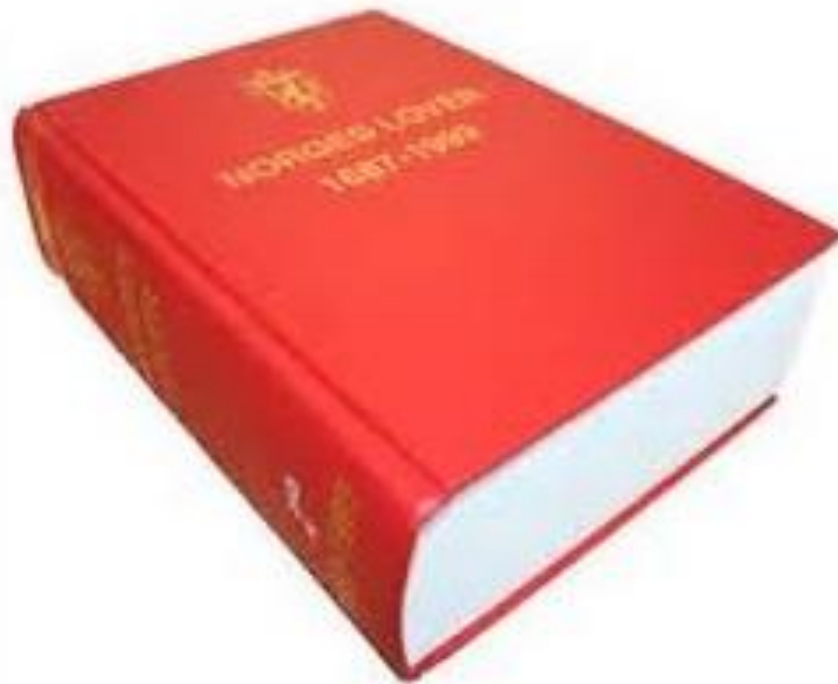
- ✓ Krav om handlingsprogram og planbeskriving
- ✓ Kommuneplanen med samfunnsdel som skal innehalde ein handlingsdel
- ✓ Auka fokus på miljø- og klima og medverknad

+ Kommunestyret og fylkestinget skal minst ein gong i kvar valperiode, og seinast innan eit år etter konstituering, utarbeide og vedta ein planstrategi

SÅ KVA ER EIN KOMMUNAL PLANSTRATEGI?

SÅ KVA ER EIGENTLEG EIN KOMMUNAL PLANSTRATEGI?

LOV OM PLANLEGGING OG BYGGESAKSBEHANDLING

(PLAN- OG BYGNINGSLOVEN)

ANDRE DEL: PLANDEL

§ 10-1. *Kommunal planstrategi*

Kommunestyret skal minst én gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, utarbeide og vedta en kommunal planstrategi. Planstrategien bør omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden.

Kommunen skal i arbeidet med kommunal planstrategi innhente synspunkter fra statlige og regionale organer og nabokommuner. Kommunen bør også legge opp til bred medvirkning og allmenn debatt som grunnlag for behandlingen. Forslag til vedtak i kommunestyret skal gjøres offentlig minst 30 dager før kommunestyrets behandling.

Ved behandlingen skal kommunestyret ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres, eller om planen skal videreføres uten endringer. Kommunestyret kan herunder ta stilling til om det er behov for å igangsette arbeid med nye arealplaner i valgperioden, eller om gjeldende planer bør revideres eller oppheves.

Utarbeiding og behandling av kommunal planstrategi kan slås sammen med og være del av oppstart av arbeidet med kommuneplanen, jf. kapittel 11.

OVERSATT TIL:

1. Kommunestyret skal minst éin gong kvar valperiode, og seinast innan eitt år etter konstituering, utarbeide og vedta ein kommunal planstrategi
 2. Kommunen skal i arbeidet med kommunal planstrategi innhente synspunkt frå statlige og regionale organ og nabokommuner
 3. Forslag til vedtak i kommunestyret skal gjerast offentleg minst 30 dagar før kommunestyrets behandling
 4. Ved behandlingen skal kommunestyret ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres, eller om planen skal videreføres uten endringer
-
1. Planstrategien bør omfatte ei drøfting av kommunens strategiske val knytt til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og ei vurdering av kommunas planbehov i valperioden
 2. Kommunen bør legge opp til brei medverknad og allmenn debatt som grunnlag for behandlinga
-
1. Kommunestyret kan ta stilling til om det er behov for å igangsette arbeid med nye arealplaner i valperioden, eller om gjeldende planer bør revideres eller oppheves
 2. Utarbeiding og behandling av kommunal planstrategi kan slås sammen med og være del av oppstart av arbeidet med kommuneplanen, jf. kapittel 1 1

KOMMUNAL PLANSTRATEGI

Formål: Klargjere kva planoppgåver kommuna bør starte opp eller vidareføre for å legge til rette for ei ønska utvikling i kommuna

PLANSTRATEGI ER OGSÅ

1. Oversikt over kva politikarane ynskja å gjere mens dei «regjerer»
2. **Hjelpe (tvinge?) politikarane til å planlegge**
3. Styrke politisk styring av prioriterte planoppgåver

Før: Obligatorisk krav til rullering av kommuneplanen → planstrategi

Planstrategien er lovpålagt

Kva betyr lovpålagt?

KVEN HAR ANSVARET FOR PLANSTRATEGIEN?

I følgje pbl §3-3 er det **kommunestyret sjølv** som har leiinga av den kommunale planlegginga

- I følgje lova: Kommunestyret
- I verkelegheita: Administrasjonen (oftast planleggar)
- Ingen lover eller reglar for kor aktive og involverte kommunestyret skal være i prosessen
- Lova sei ingenting om prosessansvarleg – men som regel administrasjonen

PLANSTRATEGIEN 10 ÅR

Førstegenerasjons planstrategi 2012 – 2015

- 428 kommuner, kor mange vedtok planstrategi?
- **340 av 428 kommuner (79,5 %)**

Andregenerasjons planstrategi: 2016 – 2019

- 245 kommuner – ca. 60 %

Imponerende %, men?

Grunnlaget for planlegging i det representative demokratiet, innhald eller prosess (deltaking – medverknad)

KVA ER EIN VELLUKKA PLANSTRATEGI?

FIRE krav:

1. Rettslige krava må oppfylles
2. Strategisk innhald

3. Ei framstilling som sikra god kommunikasjon og presentasjon

«God skriftlig kommunikasjon handler om demokrati og deltakelse, rettssikkerhet og effektivitet»

Kaarbø (2017)

5. Sørreisa som en god bokommune

Torgdagen 2012

I vår visjon er hovedmålet at Sørreisa skal være den beste bokommunen. Målet er sektorovergripende og boliger/boligtomter og gode tjenestetilbud med tilstrekkelig kapasitet er sentralt.

Å være en god bokommune kan også handle om - et trivelig sentrum, et funksjonelt sted med estetiske kvaliteter og mye aktivitet - «bolyst-aktiviteter» som innflyttertreff og fadderordninger - omdømme og markedsføring

Telemarksforskning la i mai 2012 fram en studie som sammenligner norske kommuners bo-, besøks- og næringsattraktivitet. Bostedsattraktivitet er i studien definert som et steds evne til å trekke til seg innflytting når effekten av endringer i arbeidsplasser er trukket fra.

I sammenligningen mellom landets distriktskommuner havner Sørreisa på topp 20-lista, som en av to Troms kommuner. «Suksesskommunene» trekker gjerne fram beliggenhet når de selv skal forklare gode resultater. Men undersøkelsen viste helt andre felles trekk ved de attraktive kommunene, bl.a :

- en offensiv og optimistisk utviklingskultur.
- «smådriftsfordeler». Kort vei mellom ideer og beslutninger, samarbeid på tvers av fag- og sektorgrenser.
- lokale entreprenører – det som ofte går under betegnelsen ildsjeler. Enkelt personer er viktige for nyskaping og veivalg.
- evne til å «gripe sjanser», enten det dreier seg om kriser eller uforutsette muligheter

Resultatene er ikke nødvendigvis direkte overførbare til Sørreisa, men perspektivet er nyttig i plansammenheng.

6. Barn og unge i Sørreisa

Barnehage og skole

Befolkningsprognosene viser en vekst i antall barn i alderen 0-5 år de nærmeste årene, og kommunen ser allerede nå en økt etterspørsel etter plass i barnehage. Barnehageplass innenfor rimelig ventetid, er et av flere viktige grep for å beholde og rekruttere innbyggere. Åpningstider som dekker brukernes behov og god kvalitet på tjenesten har også betydning.

Det ventes litt færre skoleelever de nærmeste årene, og hovedsakelig på 1.-4.trinn. Begge barne- skolebygningene er slitte, og trenger betydelig oppgradering for å møte dagens krav. Det er et klart behov for en langsiktig plan hva skolestruktur og skolebygninger angår. Videre er det behov for felles og forpliktende planer/ strategier med tanke på å sikre trivsel og utvikling gjennom enda bedre læringsmiljø og læring.

God kvalitet på innhold og læring i skoler og barnehager er viktig også i et folkehelseperspektiv ettersom det er klare sammenhenger mellom læringsresultater, utdanningsnivå og helse. I et folkehelseperspektiv vil gode uteområder som inspirerer til lek og fysisk aktivitet også ha betydning. Det bør blant annet utarbeides en plan for utbedringer av utearealene ved kommunens barnehager og skoler. Videre bør trafikale forhold legges til rette slik at flere elever kan gå/sykle til og fra skolen.

8. Din helse og min helse - folkehelse og frivillig sektor

Fellestur til Steinora i 2009 Foto: Åge Larsen

Norge har en frisk befolkning i et globalt perspektiv. Likevel har vi utfordringer; det blir flere eldre, flere med kroniske og sammensatte lidelser og økende sosiale helseforskjeller.

Samhandlingsreformen skal på sikt bote på noen av disse utfordringene og bidra til å dempe kostnadsveksten i helsesektoren. Strategier er bl.a forebygging og tidlig innsats, og reformen gir derfor kommunene større ansvar for innbyggernes helse.

Folkehelseloven er et av virkemidlene i reformen. Loven skal bidra til at kommunene arbeider langsiktig og systematisk for folkehelse på alle områder, som:

- eier av bygg/ anlegg og eiendom
- myndighet (tilsyn mv.)
- planmyndighet og arealforvalter
- lokal utviklingsaktør (kultur, næring m.m),
- tjenesteyter (skole, barnehager, helse osv.)
- arbeidsgiver.

Folkehelse

Folkehelse er befolkningens helsetilstand og hvordan helsen fordeles seg i en befolkning.

Folkehelsearbeid

Folkehelsearbeid er samfunnets innsats for å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse og trivsel, forebygger psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, eller som beskytter mot helsetrusler, samt arbeid for en jevnere fordeling av faktorer som direkte eller indirekte påvirker helsen.

(Kilde: Helsedirektoratet)

Helse er i stor grad påvirket av levevaner og samfunnsforhold: fysisk aktivitet, kosthold, tobakk, rusmidler og ulykker og skader.

En av de største utfordringene er at hverdagsaktiviteten er svært redusert. Å bidra til fysisk aktivitet for barn og ungdom vil være et sentralt virkemiddel for kommunen. Gode uteområder i barnehager og skoler, trygge skoleveier og funksjonelle idrettsanlegg er aktuelle tiltak. Andre eksempel er sikring av friluftsområder og merking av turløyper. Kommunedelplan for idrettsanlegg er en forutsetning for å få spillemidler til anlegg, og ny plan må utarbeides i år.

Arbeid, inntekt og utdanning er de tre faktorene som gir størst utslag for helsa vår. I Sørreisa har vi gjennomsnittlig utdanning og arbeidsledighet, og litt færre med lav inntekt enn gjennomsnittet. Kommunale tjenester som kan påvirke disse forholdene er viktig, bl.a kan biblioteket ha betydning for mulighetene til utdanning.

Folkehelsearbeid er sektorovergripende, og det er derfor ikke hensiktsmessig å utarbeide en egen folkehelseplan. Kommunens ansvar for folkehelse må framgå av samfunnsdelen i kommuneplanen, og folkehelseperspektivet bør prioriteres i kommunens planer på alle områder.

4. Politisk engasjement og eigarskap

Mulig?

FUNGERAR PLANSTRATEGIEN? OG FOR KVEN?

Administrasjonen:

- «Skuffedokument» (ingen politisk involvering)
- Fornøgd – er med å rydde i planarkivet
- 1. runde: *Urealistisk og lite brukarvennleg*
- 2. runde: Flinkare til å prioritere → færre planar

Konklusjon (kortversjon):

Eit nyttig administrativt verktøy

Utan politisk forankring – intensjonen til lova har (på dette punktet) i stor grad feila

KORLEIS FÅ EIN BETRE PLANSTRATEGI? TIPS?

Kan alle skrive i blokka si korleis NESTE (pågåande) planstrategi kan bli betre?

Korleis kan lærdommen frå første to planstrategiprosessar gi oss en betre tredjegenelasjons planstrategi?

VIKTIGE SPØRSMÅL Å TENKE OVER

- Kva gjer vi med vedteke planstrategi?
- Korleis følgjer vi opp?
- Korleis veit dei ulike avdelingane/ etatane at ein ny plan skal lagast eller gammal plan skal vedtas?

Takk for meg